

Připravenost žáků devátých ročníků základní školy na volbu střední školy

Ing. Alice Tesaříková Svobodová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Alice TESÁŘÍKOVÁ SVOBODOVÁ**

Osobní číslo: **H120313**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů pro SŠ**

Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Připravenost žáků devátých ročníků základní školy
na volbu střední školy**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury zaměřené na problematiku přípravy žáků na přechod mezi základní a střední školou.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti pedagogiky, pedagogické psychologie a kariérního poradenství.

Příprava metodiky výzkumné části a vlastního výzkumného nástroje.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HLAĎO, Petr. Profesní orientace adolescentů. Poznátky z teorií a výzkumů. Brno: Konvoj, 2012. ISBN 978-80-7302-154-1.

STRÁDAL, Jiří. Člověk a svět práce pro 6.- 9. ročník ZŠ: příprava na volbu povolání. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-778-2.

VENDEL, Štefan. Kariérní poradenství. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1731-9.

WALTEROVÁ, E., D. GREGER a J. NOVOTNÁ. Přejít z ZŠ na SŠ: pohledy z výzkumů. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-179-9.

WALTEROVÁ, E., D. GREGER a J. NOVOTNÁ. Volba střední školy ve vzdělávací dráze žáků. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-178-2.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ilona Kočvarová, Ph.D.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

23. ledna 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

2. května 2014

Ve Zlíně dne 23. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně .....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělává své veřejně dostupné disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby sveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může se sveřejněné práce pořízovat na své náklady výřez, opisy nebo rozmnoženky.

(3) Platí, že odevzdaním práce autor souhlasí se sveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasažuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odepře-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení obyčejného projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Nemá-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá připraveností žáků devátých ročníků základních škol na volbu budoucího povolání a kariérním poradenstvím na základních školách. Dále se zabývá nabídkou, kterou základní škola poskytuje svým žákům v souvislosti s volbou povolání, jak žákům tuto volbu usnadňuje a jak je na ni připravuje.

Práce je zaměřena také na zjištění, zda právě základní škola ovlivňuje budoucí povolání žáků, zda se při rozhodování žáků v této oblasti významně podílí na volbě jejich povolání například i výchovný poradce, školní psycholog či třídní učitel. Nebo zda jsou to naopak rodiče, sourozenci, kamarádi, média, kteří tuto jejich volbu významněji ovlivňují.

V teoretické části se zabýváme nabídkou škol v oblasti kariérního poradenství, nabídkou programů o volbě povolání ze strany Úřadů práce, nábořem ze strany středních škol a dalšími subjekty. V praktické části dokládáme výsledky z dotazníkového šetření mezi žáky vybraných devátých tříd na ZŠ ve Zlíně, zaměřeného na volbu jejich budoucí střední školy.

Klíčová slova:

volba povolání, kariéra, kariérní poradenství, informační a poradenská střediska, výchovný poradce, školní psycholog, profesní orientace

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the preparedness of the ninegraders of the primary school for choosing of their future career and career consultancy at primary schools. It also focuses on the offer of the primary school to its pupils in connection with choosing the future career and how it facilitates and prepares for it.

The work is also interested in the fact whether the primary school influences the future job of its pupils, e.g. the careers master, school psychologist or the teacher or the parents, siblings, friends or media are responsible for the pupils' decision.

We deal with the school offer of the career consultancy, job centre office offer of programmes, recruitment of secondary schools etc. in the theoretical part of the thesis. It is

supported with the results of the questionnaire, focused on the choice of the secondary school, filled in by chosen ninegraders from Zlín.

Key words:

choice of career, career, career consultancy, informational and consulting centre, careers master, school psychologist, professional inclination

Ráda bych na tomto místě upřímně poděkovala Mgr. Iloně Kočvarové Ph.D. za odborné vedení, poskytnuté konzultace, vlídný přístup a za řadu cenných informací, připomínek a věcných podnětů.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA	13
1.1 ČLOVĚK A SVĚT PRÁCE	14
1.2 KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ	15
1.2.1 Příklady kariérního poradenství v zahraničí	16
1.3 FUNKCE ŠKOLY V OBLASTI KARIÉRNÍHO PORADENSTVÍ.....	17
1.3.1 Diagnostika v kariérním poradenství	19
1.4 INFORMAČNÍ A PORADENSKÁ ČINNOST ÚŘADU PRÁCE	20
1.5 DALŠÍ ZDROJE INFORMACÍ PRO VOLBU POVOLÁNÍ	21
1.5.1 Využívání poradenských služeb.....	23
1.6 KAM ZAMÍŘIT ZE ZÁKLADNÍ ŠKOLY?	24
2 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
3 PLÁNOVÁNÍ PRŮZKUMU	28
4 DESING ŠETŘENÍ A CÍLE ŠETŘENÍ.....	29
4.1 PRŮZKUMNÉ CÍLE	29
4.2 PRŮZKUMNÝ SOUBOR.....	30
4.3 TECHNIKA SBĚRU DAT	31
4.4 METODY ANALÝZY DAT	32
5 ANALÝZA VÝSLEDKŮ PRŮZKUMU	33
5.1 HODNOCENÍ HLAVNÍHO CÍLE A DÍLČÍCH CÍLŮ Z POHLEDU ŽÁKŮ	33
5.2 VÝSLEDKY ŠETŘENÍ V JEDNOTLIVÝCH DIMENZÍCH DOTAZNÍKU	37
5.3 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ PRŮZKUMU	43
5.4 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	43
ZÁVĚR	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	47
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	49
SEZNAM OBRÁZKŮ	50
SEZNAM TABULEK.....	51
SEZNAM PŘÍLOH.....	52

ÚVOD

Volba povolání patří k nejdůležitějším rozhodnutím v životě člověka a většinou bývá natolik složitá, že žák základní školy na tuto volbu není připraven a vyžaduje pomoc rodiny, okolí, školy, odborníka. Vzdělání je tak zcela určitě jednou z nejvyšších hodnot, kterých člověk může dosáhnout.

Jaká povolání si lidé nejčastěji vybírají? Většinou se člověk rozhodne pro to, které jim má zaručit úspěch a uznání. Vzdělání dává lidem kvalifikaci pro výkon povolání, které je baví, nabízí uspokojení a uznání, umožňuje vydělat peníze pro snadnější a důstojnější život, pro splnění života podle individuálních lidských představ. Mnozí žáci si ani neuvědomují, že rozhodování o volbě povolání na konci základní školy ovlivní významně jejich budoucnost, jejich další uplatnění ve společnosti a v životě. V tomto věku si mnozí žáci ani neumí domyslet, že vzdělání je hodnota, kterou jim nikdo nemůže vzít. Při volbě povolání je třeba vzít v úvahu i další činitele, jako je školní prospěch, osobnostní předpoklady, zájmy, perspektivu zvoleného povolání, zdravotní stav, fyzické dispozice, ale také například vzdálenost jejich bydliště od zvolené školy, možnosti dopravy nebo finanční situaci rodiny a další. (Hřebíček, 1987, s. 40; Hlad'o 2004, s. 142-144)

Pro pracovníky škol, kteří připravují žáky na volbu povolání jsou nezbytné znalosti z oblasti osobnostního rozvoje člověka a ontogenetických zvláštností období dospívání. Tuto poradenskou činnost proto vykonávají výchovní poradci, školní psychologové a pracovníci zabývající se kariéřním poradenstvím.

Největší díl rozhodování ale spadá na žáky a hlavně též na jejich rodiče. Mnozí žáci mají již jasnou představu o svém budoucím povolání a jsou pevně rozhodnuti o výběru střední školy. Naopak jiní potřebují radu a pomocnou ruku, kterou jim podávají právě již zmiňovaní pracovníci školy.

Nabídka středních škol je rozmanitá a vybrat si tu správnou není zrovna jednoduché. Většinou se jedná o volbu, která ovlivní celý budoucí život člověka. Je-li profesní zaměření vybráno nesprávně, může se objevit nespokojenost s prací, nejistota, konfliktní situace a pocity méněcennosti. (Walterová 2004, s. 4)

Volba střední školy by proto měla být provedena s rozmyslem a rozvahou, zodpovědně. Měla by respektovat jak zájmy, vlastnosti, schopnosti, tak i možný handicap člověka. Většinou právě volba střední školy ovlivní do určité míry budoucí povolání a s tím spojený již výše zmíněný úspěch a uznání v životě a ve společnosti.

Vzdělávání může vést jak k rozšíření znalostí a dovedností, tak i ke zvyšování kvalifikace. Můžeme souhlasit s názorem Strádala a Nouzové (1995, s. 2), že prvotní volba povolání má v celém procesu profesní orientace zvlášť důležitý význam. Ze všech voleb v životě člověka poskytuje právě volba povolání nejvíce možností a je tedy vlastně nejsložitější.

První důležitá etapa volby je většinou uskutečňována v období dospívání. V tomto věku není člověk schopen plně obsáhnout a pochopit všechny následky svého rozhodnutí - tedy své volby. Pro některé je volba povolání první samostatný úkol.

Vedle kariérního poradenství na škole, to mohou být tematické přednášky, náborové akce středních škol, pohovory se studenty středních škol, dny otevřených dveří na vybrané škole, besedy s pracovníky Úřadu práce a další.

Na školách proto působí speciálně vyškolení pracovníci, kteří s volbou povolání žákům poradí a nasměrují je tím správným směrem. Pomoc při volbě povolání tak označujeme jako kariérní poradenství, jehož náplní je řešení otázky volby povolání, popřípadě kariérního zaměření a s tím spojenou i správnou volbu střední školy.

Volbu povolání definují Průcha, Walterová a Mareš (2003, s. 274) jako proces zahrnující rozhodování o volbě studia nebo přípravy na povolání, konkrétního povolání a celou profesní dráhu člověka. Volba povolání je součástí celkového vývoje osobnosti, v němž hlavní roli hrají rozhodovací procesy.

Cílem bakalářské práce je zmapovat připravenost žáků devátých ročníků základních škol na volbu budoucího povolání. Zabývá se také kariérním poradenstvím na základních školách, zvláště pak nabídkou, kterou základní škola poskytuje svým žákům v souvislosti s volbou povolání, jak jim tuto volbu usnadňuje a jak je na ni připravuje.

Práce je zaměřena také na zjištění, zda je to právě základní škola, která ovlivňuje budoucí povolání žáků - například na ZŠ výchovný poradce, školní psycholog či třídní učitel. Nebo zda jsou to naopak rodiče, sourozenci nebo kamarádi, kteří mají vliv na volbu budoucí střední školy žáka.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Současný svět je plný změn. Mění se nejen pohled na školství samotné, ale i na volbu střední školy a následné uplatnění.

K závažným nedostatkům při přechodu z nižšího sekundárního vzdělávání na vyšší sekundární vzdělávání je problematika volby střední školy - žáci devátých ročníků versus jejich nízká připravenost na toto důležité životní rozhodnutí. Stejně tak i podle Hlad'a (2010, s. 66–81) má sociální prostředí a okolí velký vliv na rozhodování žáků při přechodu do vyššího sekundárního vzdělávání. Jedním z faktorů ovlivňujících profesní orientaci je malá informovanost žáků o světě práce a jednotlivých povoláních a stejně tak i neznalost nového školského systému - nároky jednotlivých typů a stupňů škol, jejich učební plány, zaměření atd.

Na druhé straně je to i nedostatečný stupeň sebepoznání, tzv. sebekritický přehled o vlastních schopnostech, o nadání, způsobilosti, fyzických a psychických předpokladech. Stejně tak může při rozhodování o střední škole žáka vést jeho krátkodobá perspektivní orientace a nejasné představy dospívajícího o vlastní budoucnosti. (Hřebíček 1987, s. 153; Hořánková et al, 1995, s. 47 - 49; Klímová 1987, s. 153)

Chceme - li získat informace o volbě povolání, je třeba si uvědomit, kde, jak a na co se ptát. Volba povolání nikdy nebyla na českých základních školách vyučována jako samostatný povinný předmět. Některá témata vztahující se k volbě povolání byla zařazena do vyučování občanské výchovy, rodinné výchovy nebo praktických činností.

Vzhledem k výraznému nárůstu počtu nezaměstnaných absolventů škol a jejich nedostatečné připravenosti k zodpovědnému rozhodování o volbě profesní dráhy a nízké schopnosti realisticky hodnotit existující možnosti profesního uplatnění na trhu práce, rozhodlo MŠMT v roce 2001 metodickým pokynem o zařazení vzdělávací oblasti Výchova k volbě povolání do všech vzdělávacích programů pro základní školy. K významné změně následně došlo až v roce 2005, kdy vstoupil v platnost nový školský zákon (zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání), který s sebou přinesl celou řadu kurikulárních změn, z nichž nejpodstatnější je vyšší autonomie škol při utváření vzdělávací nabídky. Hlavní symboly reformy českého školství tak představují rámcové vzdělávací programy (RVP) a školní vzdělávací programy (ŠVP). (Hlad'o, 2008, s. 10, Mezera 2010, s. 6)

Podle RVP ZV (MŠMT, 2007, s. 88) by měla každá základní škola zařadit do výuky osmého nebo devátého ročníku předmět Praktické činnosti - Svět práce – příprava na volbu povolání.

1.1 Člověk a Svět práce

Podle Průchy, Walterové a Mareše (2003, s. 278) je výchova k volbě povolání součástí všeobecného vzdělávání, které zahrnuje přípravu na svět práce, postupnou profesní orientaci a pomoc při volbě profesní dráhy. Rozšiřuje obecně pracovní kompetence a „předprofesní“ dovednosti, seznamuje žáky s trhem práce, s povinnostmi i právy pracujících atd.

Vzdělávací oblast SVĚT PRÁCE je dle RVP závazný pro 8. a 9. ročník s možností realizace od 7. ročníku. Podle očekávaných výstupů se žák orientuje v pracovních činnostech vybraných profesí, dokáže posoudit své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy, využívá profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání a prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce.

Srovnáme-li RVP ZV (základní vzdělávání – platný od 1. 9. 2007) s RVP G (gymnázia – víceletá – platný od 1. 9. 2009) a RVP ZŠS (základní školy speciální – platný od 1. 9. 2010) zjistíme, že profesní orientace, volba povolání a trh práce se vyučuje na základních školách a gymnáziích, výjimku tvoří speciální základní školy.

Na základních školách se v rámci pracovního vyučování – Svět práce, příprava na volbu povolání, žáci dozvědí například o typech povoláních, seznámí se s profesní orientací, se základními principy sebepoznávání, s možnostmi vzdělávání – náplní učebních a studijních oborů, přijímacím řízením, informačních a poradenských službách, s možnostmi zaměstnání v obci (regionu), se způsoby hledání zaměstnání, psaní životopisu, nebo např. s povinnostmi zaměstnance a zaměstnavatele. Ne na všech školách je však tento předmět vyučován v této podobě. Výjimku tvoří například základní školy s rozšířenou výukou jazyků, kde právě jazyky jsou vyučovány na úkor pracovního vyučování. Nicméně ani tyto žáci nejsou ochuzeni o informace o profesní orientaci a volbě povolání – tyto informace získají v jiných předmětech – například: ve výpočetní technice a informační technologii.

RVP pro gymnázia v porovnání s RVP ZV, vede žáky více k pochopení mikroekonomických i makroekonomických vztahů a jejich praktickému využívání, k zodpovědnému zacházení s finančními prostředky s ohledem na vlastní možnosti a potřeby, k uplatnění profesních předpokladů hlavně zodpovědným výběrem povolání. Je více zaměřen na sezná-

mení s mezinárodním trhem práce, s globalizací pracovního trhu, profesní mobilitou, re-kvalifikacemi, celoživotním vzděláváním a s osobním managementem.

Speciální základní vzdělávání je pak více zaměřeno na praktické učivo a ve vzdělávacím oboru Člověk a svět práce se žáci učí práci s materiálem, pěstitelským pracím a pracím v základech domácnosti. Zde se poněkud zapomělo na skutečnost, že i žáci speciálních škol by měli mít alespoň nějakou rámcovou představu o možnostech povolání a nabídkách na pracovním trhu.

Přesto všechno jsou ale RVP dobře rozpracované. Upravený RVP ZV (platný od 1. 9. 2013) je pak doplněn například o témata korupce a finanční gramotnosti, která jsou z pohledu dnešního světa obzvláště velmi důležitá.

1.2 Kariérní poradenství

Pro potřebné informace se v první řadě většina žáků obrací na své rodiče, příbuzné, kamarády a známé. Měli by se ale hlavně také obracet na místa a osoby právě k tomuto účelu určené.

Vyučovací předmět Svět práce by měl žákům také nabídnout informace, na která konkrétní místa je možné se obracet s dotazy právě ohledně volby povolání. Měl by jim odpovědět na otázky KDE? a KDO?

Na otázku KDE? – bychom mohli hledat odpovědi, a tudíž odpovídáme: na základní škole, na úřadu práce nebo v pedagogicko-psychologických poradnách.

Na otázku KDO? – by nám mohl poskytnout informace, a tedy odpovídáme: výchovný poradce, školní psycholog, poradce pro volbu práce, všeobecný psycholog. (Battistová et al, 1997, s. 34, Strádal, 2001, s. 6)

Podle Vendela (2008, s. 20) je kariérní zralost centrálním pojmem přístupu k volbě povolání, zahrnující poznání úrovně jedince při plnění vývojových úloh, které se týkají volby povolání a výchova k povolání je dlouhodobý proces usměrňování kariérního vývoje celých populačních ročníků žáků. Vendel (2008, s. 52-54) také vymezuje tři kroky kariérního poradenství: poznání, získání informací o světě práce a spojení informací o sobě a světě práce. Kariérní poradenství se opakovaně může uplatnit v různých obdobích života, kdy člověk získá nové způsobilosti, zkušenosti nebo zájmy.

Pojem kariérové poradenství se začal v našem školském systému používat poměrně nedávno. Kariérové poradenství v sobě zahrnuje širokou škálu informačních, poradenských, dia-

gnostických, motivačních i vzdělávacích činností, které sledují společný cíl: pomoci např. žákům při rozhodování o volbě střední školy i o další vzdělávací a profesní dráze.

Služby poskytované přímo na základních školách představují primární úroveň kariérního poradenství. Za poskytování poradenských služeb na škole je zodpovědný ředitel školy. Poradenství je na většině základních škol zajišťováno zpravidla výchovným poradcem a školním metodikem prevence, kteří intenzivně spolupracují s třídními učiteli, dále s učiteli výchov, případně s dalšími pedagogickými pracovníky. Poskytování kariérových poradenských služeb může být v rozšířené podobě zajišťováno i školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem. Je na rozhodnutí ředitele, zda charakter potřeb žáků dané školy vyžaduje spíše školního psychologa či speciálního pedagoga. (Hlad'o, 2008, s. 18; Klímová, 1987, s. 160-161)

1.2.1 Příklady kariérního poradenství v zahraničí

Kariérní poradenství v zahraničí má podle Vendela (2008, s. 180-183) významné poslání v celé Evropské unii a ve světě. Existují tři základní úrovně – podpora informacemi, podpora výchovou a vzděláváním a podpora poradenstvím a ty tvoří ucelený celek a propojený systém, který vytváří podmínky dlouhodobého procesu kariérní orientace každého jedince.

V Rakousku je kariérní orientace uskutečňována podle třístupňového modelu: kariérní poradenství poskytují učitelé na školách, individuální poradci pro studenty a Školní psychologická služba. Ve Finsku je poradenský systém rozdělen na dva základní druhy: poradenské služby pro studenty a informační služby o vzdělávání a povoláních. „V rámci školy žáci během školní docházky absolvují dvě hodiny kariérního poradenství ve třídách. Výchovní poradci spolupracují s psychology zaměřenými na profesní orientaci a s úřady práce.“ (Vuorien, 2005 cit. podle Vendela, 2008, s. 182)

Mladí Švýcaři ve věku 11-15 let mají přístup do bezplatných poradenských center v každém regionu. Organizační struktury a nabízené služby se v jednotlivých regionech značně liší. „V souladu se švýcarskými tradicemi má výcvik a kvalifikace školních a kariérních poradců pevný teoretický základ, ale stejný důraz se klade i na praktické zkušenosti.“ (More Than Cheese, Chocolate and Watches, 2003 cit. podle Vendela, 2008, s. 183).

V USA je kariérní poradenství součástí celoživotního plánování, včetně předškolních zařízení. Kariérní výchova má pomoci překonávat bariéry mezi školou a praktickým životem ve společnosti. Poradenský systém ve spojení se školou má nejen informovat o povoláních a posuzovat schopnosti k danému vybranému povolání, ale i komplexně připravovat žáky k

tomu, aby dokázali zvládat životní situace ve světě dospělých. Kromě jiného to znamená rozvíjet nové postoje a motivaci k práci, pracovní etiku a pozitivní mezilidské vztahy. Samozřejmostí je využívání počítačové techniky a programů dlouhodobých kurzů kariérního vývoje. (Solberg, et al, 2001, s. 12)

1.3 Funkce školy v oblasti kariérního poradenství

Poradenský systém v resortu práce a sociálních věcí se podle Freibergové (© 2005b) soustřeďuje zejména na řešení otázek souvisejících s optimální volbou povolání a s přípravou na něj, s problematikou změny povolání, změny kvalifikace a s celou řadou problémů a otázek souvisejících se ztrátou a znovuzískáním zaměstnání.

Poradenství zaměřené na pomoc při volbě povolání má v naší republice kořeny v padesátých letech 20. století v resortu školství, kde se rozvíjelo především v rámci výchovného poradenství. Činnost instituce výchovného poradenství byla 25 let upravena vyhláškou č. 130/1980 Sb., o výchovném poradenství. V roce 2005 byla nahrazena vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Ve smyslu této vyhlášky vyvíjejí školská poradenská zařízení a školy činnost diagnostickou, intervenční, informační a metodickou a poskytují bezplatné poradenské služby. K plnění svých úkolů užívají pedagogických a psychologických metod a postupů. Školský poradenský systém je orientován na poradenství žákům, studentům a rodičům při úvahách o změně či volbě dalšího vzdělávání i při profesní orientaci a na přípravu ke vstupu na trh práce. Atributem školského poradenského systému je široká dostupnost a schopnost oslovit a uspokojit co největší část cílové populace. (Úlovcová a Strádal, 2002, s. 4; Freibergová, © 2005b)

Jediným dokumentem, který popisuje kvalifikační předpoklady **školních psychologů** a doporučuje rámcovou náplň jejich práce, je Metodický list k poskytování poradenských služeb na školách a školských zařízeních č.j. 13 409/98–24. Žádný další organizační předpis postavení a náplň práce školních psychologů podrobněji neřeší.

Naděje na zlepšení této situace v ČR přišla v roce 2001 v souvislosti s tvorbou Dlouhodobého záměru rozvoje vzdělávací soustavy v ČR. Tento dokument již předpokládá přítomnost školního psychologa nebo školního speciálního pedagoga, kteří by měli doplnit stávající poradenský systém o článek poradenství, jež bude poskytované přímo ve školách. V dílci tohoto dokumentu se nejedná o konkurenci stávajícím poradenským zařízením, ale o rozšíření poradenské služby. (Zapletalová © 2002, Walterová 2004, s. 10)

Školní psycholog zajišťuje poradenské služby přímo na školách. Důvodem k zavedení právě této funkce byl narůstající počet žáků s různými zvláštnostmi, potřebami i výukovými obtížemi. Souvisí to i s potřebou nově vzniklého problému - prevence sociálně patologických jevů a zabývá se i větším důrazem na rozvoj osobnosti žáků.

Školní psycholog provádí také kariérové poradenství a pedagogicko-psychologickou diagnostiku v souvislosti s profesní orientací žáků, především ve spolupráci s výchovným poradcem, třídními učiteli a učitel, vyučujícími předměty zaměřené na volbu povolání.

Odborná kvalifikace poradenských pracovníků je stanovena zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů a splnění dalších kvalifikačních požadavků vyhláškou č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním vzdělávacím systému pedagogických pracovníků. Funkce **výchovného poradce** je zřizována na všech základních školách. Obvykle ji vykonává kvalifikovaný, zkušený, osobnostně a sociálně zralý pedagog. Jeho hlavním úkolem je podpora žáků a rodičů při řešení výukových a výchovných problémů. Dalším důležitým úkolem výchovného poradce je především informační činnost týkající se výběru dalšího studia nebo jiné formy přípravy na povolání žáků, poskytování informací o jednotlivých typech škol, o požadavcích a předpokladech přijetí. Dále výchovný poradce provádí administrativní činnosti s tím související - sběr přihlášek ke studiu, exkurze do daných podniků, odborné přednášky, besedy a individuální konzultace pro žáky a jejich rodiče. Úzce spolupracuje jak s rodiči, tak i se **školním metodikem prevence**, **školním psychologem**, speciálním pedagogem, s **pedagogicko-psychologickou poradnou**, s třídními učiteli a ostatními pedagogy při dlouhodobé profesní orientaci žáků školy. Zvláštní pozornost věnuje výchovný poradce žákům, jimž rodina neposkytuje dostatečnou intelektuální, sociální nebo hmotnou pomoc, ale také žákům talentovaným a žákům, se změněnou pracovní schopností. (Strádal © 2003, Hlad'o 2008, s. 21-22)

I když je na školách považována činnost výchovného poradce za jednu z nejdůležitějších, můžeme u ní nalézt celou řadu nedostatků. Každý výchovný poradce je souběžně s poradenskými službami zatížen vyučovací povinností, dále vykonává velké množství administrativní práce, včetně kontroly správnosti vyplněných přihlášek - což se může negativně odrážet v jeho časové zaneprázdněnosti, v čase, který by jinak mohl aktivně věnovat individuálnímu poradenství.

V současnosti je právě poradenství zaměřené na profesní a vzdělávací orientaci mnohdy okrajovou činností a hlavní náplní práce výchovného poradce je řešení výchovných pro-

blémů žáků. Na základě zjištění Zapletalové (2003 cit. podle Hlad'o, 2008, s. 21) věnují výchovní poradci kariérovému poradenství od 5 do 90 % z celkového obsahu své práce. Čas, který této práci věnují, je závislý na velikosti školy a pohybuje se v rozmezí od 3 do 10 hodin týdně. Jako nejčastější náplň své práce uvádějí poskytování informací o možnostech studia, informací o studijních oborech, přípravu na přijímací řízení a zjišťování předpokladů žáků pro studium.

Hlavním úkolem **školního metodika prevence** je sledovat a řešit projevy sociálně patologických jevů u žáků, jako je záškoláctví, závislosti, násilí, vandalizmus, sexuální zneužívání, šikana a další. V případě, že na škole nepůsobí školní psycholog, aktivně pomáhá řešit výchovné a výukové problémy. Může se také podílet na kariérovém poradenství.

Metodickou pomoc poskytují výchovným poradcům **pedagogicko-psychologické poradny** (PPP). Podle Mojžiška (1987, s. 15) je **pedagogická diagnostika** samostatnou pedagogickou disciplínou, kterou definuje jako teorii a praxi zjišťování, rozpoznávání, klasifikování, posouzení, charakterizování a hodnocení stavu a úrovně pedagogického rozvoje objektu výchovy.

V součinnosti s PPP pak mohou výchovní poradci lépe poradit žákům, kteří mají například specifické výukové problémy. Výchovní poradci dále spolupracují, kromě pedagogicko-psychologické poradny s lékaři, klinickými psychology a dalšími odborníky či institucemi. (Hlad'o, 2008, s. 22-23)

1.3.1 Diagnostika v kariérovém poradenství

Vendel (2008, s. 86) uvádí, že hlavní úlohou testů a jiných diagnostických postupů v poradenství je poskytnout žadateli východiskový bod pro úvahu o příštím povolání. Testy si nekladou za cíl určit vhodné povolání, spíše poukazují na oblast světa práce, které by se měl uchazeč více věnovat. Z testů, které byly vydány v češtině, je vhodný Dotazník volby povolání a plánování profesní kariéry, autorů Simone Jörinové a kol. - český překlad a úpravu uskutečnila Simona Hoskovcová. Na zjišťování zájmů lze použít Test profesních zájmů B-I-T II autorů Martina Irleho a Wolfganga Allehoffa. V Obrázkovém testu profesní orientace, jehož autorem je A. Mezera, žáci sami provádějí pod vedením poradenského psychologa, výchovného poradce či učitele administraci, skórování i interpretaci výsledků v obrázkovém textu. S tímto obrázkovým testem mohou pracovat nejen psychologové v PPP, ale hlavně výchovní poradci, školní psychologové a učitelé II. stupně základní školy. K dalším testům použitelným pro žáky základních škol je Diferenční zájmový test

(Todt, Vonkomer, 1995). Test zjišťuje zájmy žáků na základě upřednostňování povolání, knih a časopisů.

1.4 Informační a poradenská činnost Úřadu práce

Je běžné, že žák nejprve požádá o radu rodiče či třídního učitele, pak se obrátí na výchovného poradce nebo školního psychologa. Je dobré, pokud výchovný poradce organizuje hromadné návštěvy příslušného Úřadu práce, kde mají shromážděno nejvíc potřebných informací.

V každém větším městě je zřízeno informační a poradenské středisko, které je součástí úřadu práce. Toto středisko je zaměřeno především pro pomoc při volbě povolání. Kromě setkání s poradcem pro volbu povolání je možné najít i velké množství informačních materiálů – jak v tištěné, tak i v audio podobě. Informace o poskytovaných službách jsou dostupné na webových stránkách MPSV v sekci Informační a poradenská střediska při Úřadech práce (IPS) : <<http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/poradstrediska>>.

IPS poskytuje mimo jiné i aktuální informace o síti středních a vysokých škol, studijních a učebních oborů v regionu a v celé ČR o podmínkách a průběhu přijímacího řízení, nárocích a požadavcích na jednotlivá povolání, o možnostech uplatnění absolventů jednotlivých oborů v praxi, situaci na trhu práce v regionu a v celé ČR. Mezi další služby, které IPS poskytuje, je služba žákům základních škol se specifickými vzdělávacími potřebami. Umožňuje také prostřednictvím počítačového programu vyhledávání studijního nebo učebního oboru v celé ČR, včetně informací o nástavbovém, vyšším odborném (pomaturitním) a vysokoškolském studiu, nabízí i **individuální a skupinové poradenství pro žáky ZŠ**.

Ve spolupráci se školami pořádá IPS "**Burzu škol**", jejímž smyslem je získání co nejširšího množství informací od zástupců středních škol, středních odborných učilišť a dalších vzdělávacích zařízení v regionu

Zdroje informací, které lze najít na Burzách škol, tak na konkrétních úřadech práce najít:

- **letáky o jednotlivých povoláních** – stručný popis a charakteristika povolání – lze si odnést domů,
- **šanonky s charakteristikami jednotlivých povolání** – šanonky jsou nadepsány názvem jednotlivých povolání, obsahují charakteristiku povolání, která má vždy stejnou strukturu – pracovní činnosti daného povolání, pracovní prostředky, podmínky pracovního prostředí a další důležité informace spojené s konkrétním povoláním,

- **počítačové programy pro volbu povolání** – na základě zadaných indicií nabídne program množinu povolání, která by pro konkrétního uchazeče mohla být vhodná,
- **počítačové programy s informacemi o možnostech vzdělávání na středních školách** – poskytují informace o učebních a studijních oborech a o školách na kterých jsou vyučovány,
- **videofilmy o jednotlivých povoláních** – ukázka příslušných povolání obrazem i zvukem.

1.5 Další zdroje informací pro volbu povolání

Existují i jiná místa, než je základní škola nebo úřad práce kde je možno získat informace o volbě povolání. Například **v prodejnách s odbornou literaturou**, zde je možné nahlédnout do brožur o středních školách, informovat se o tom, které studijní či učební obry jsou na jednotlivých školách zastoupeny.

Dalším spolehlivým zdrojem informací je přímo návštěva vybrané střední školy. K tomuto účelu školy organizují **Dny otevřených dveří**, kde je možné dozvědět se mnoho užitečných informací o přijímacím řízení, o požadavcích na ně, o učebních či studijních oborech. Školy samy obesílají všechny základní školy a zvou je na tyto dny. Mnohdy bývají až příliš aktivní a opakovaně se dotazují, zda jejich školu navštívíte, popřípadě vám nabízí i náhradní termíny. Boj o studenty je neúprosný. Běžnou praxí jsou také **nábory žáků** přímo na půdě základních škol. Pedagogové ze středních škol navštěvují školy a představují programy a možnosti, které konkrétní střední škola žákům nabízí. Druhou možností je „posílání“ studentů na jejich bývalé základní školy, kde si je ještě mnozí žáci pamatují. Jejich úkolem je pohovořit o možnostech studia, o škole jako takové a o jejich výhodách. Hodně žáků se tak dá tímto způsobem lehce ovlivnit ve svém rozhodování.

Informační a vzdělávací portál Zlínského kraje – ZKOLA (dostupný na webových stránkách <<http://www.zkola.cz/Stranky/zkola.aspx>>) informuje jak učitele, tak rodiče a veřejnost o výběru střední školy. Nabízí odkazy na katalogy SŠ v celé ČR, podmínky přijetí na střední školy ve Zlínském kraji a celé ČR. Najdeme zde, jaké druhy škol a studijních oborů vyučovaných jak na gymnáziích, tak odborných školách s maturitou i bez maturity připadají při výběru v úvahu. Nedílnou součástí nabídky tohoto portálu jsou i metody a formy výuky a hodnocení na konkrétních typech středních škol. V sekci volba školy a při-

jímací řízení nalezneme mimo jiné i informace o volných místech na středních školách, o vyhlášení druhého, případně i třetího kola přijímacího řízení.

Na webových stránkách **Národního ústavu pro vzdělávání**, které jsou dostupné na <http://www.nuv.cz/>, v sekci „Poradenství“ je také možno nalézt potřebné informace a odpovědi na otázky spojené s volbou střední školy. Na svých stránkách vytvořili pracovníci Národního ústavu pro vzdělávání moderní poradenský nástroj, který slouží nejen učitelům a kariérovým poradcům, ale i žákům škol a uchazečům o vzdělávání. Informační systém poskytuje na jednom místě všestranné informace o školách, oborech vzdělání i uplatnění absolventů škol a mnoho dalších užitečných informací. Je rozvíjen od roku 2005 v rámci systémového projektu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy VIP – Kariéra (vzdělávání – informace – poradenství) a v současnosti pokračujícího projektu VIP Kariéra II, za přispění Evropského sociálního fondu a rozpočtu České republiky. Systém obsahuje čtyři tematické části a jako celek poskytuje exkluzivní informační zázemí. Kariérové rozhodování o vzdělávání a profesní budoucnosti by se měly opírat o široké znalosti a souvislosti. Jednou z dalších webových stránek, které jsou velmi užitečné při rozhodování a volbě budoucí profese je Informační systém pro uplatňování absolventů škol na trhu práce www.infoabsolvent.cz.

Příklady dalších webových informačních systémů:

- Národní vzdělávací fond – www.nvfú.cz
- Informační centrum pro mládež – www.icm.cz
- SCIO, o.p.s. – www.scio.cz
- DVP – Dotazník volby povolání a plánování profesní kariéry. Tescentrum Praha 200333,, ISBN 80-86471-23-3
- Stránky úřadu práce – www.uradprace.cz
- Stránky Správy služeb zaměstnanosti MPSV ČR – www.svetprace.cz
- Integrovaný systém typových pozic – www.istp.cz
- Nakladatelství Radek Veselý (testy k přijímacím zkouškám) – www.prijimacky.cz
- Síť škol a školských zařízení na stránkách Ústavu pro informace ve vzdělávání – www.univ.cz

Stejně tak i **Speciální pedagogická centra (SPC)** jsou zaměřena na karierní poradenství. Bývají velkým pomocníkem nejen žákům, ale i rodičům. Doporučení a vhodnost zvolené

profese, informace o dalším studiu a konečně i pro výběr zaměstnání po ukončení studia je hlavní náplní jejich práce.

Součinnost SPC s kariérovým poradcem je nezbytná, protože pod kariérovým poradenstvím chápeme systém poradenských služeb k podpoře profesní orientace, k volbě povolání, k volbě optimální vzdělávací a profesní dráhy v průběhu celého života. (Lovecký © 2010)

1.5.1 Využívání poradenských služeb

Podle webových stránek Národního ústav pro vzdělávání, dostupných na <http://www.nuv.cz/poradenstvi/centrum-karieroveho-poradenstvi-1>, je klíčovým poradenským subjektem, na který se žáci základních škol v otázkách volby střední školy a povolání obrací nejvíce **osoba výchovného poradce** (o radu v souvislosti s volbou povolání požádalo 52,3 % žáků). Žáci se na výchovného poradce obrací především s žádostmi o informace o dalších možnostech studia, testování zájmů a schopností, doporučení vhodného studijního oboru a povolání.

Vyplývá, že druhým důležitým rádcem v oblasti volby střední školy bývá **poradce z úřadu práce** (jeho služeb využilo 47,8 % žáků). Také v jeho případě je významně zastoupeno poskytování informací o možnostech studia, následováno doporučením vhodného povolání, testování zájmů a schopností a doporučením vhodného studijního oboru.

Z hlediska frekvence využívání poradenských služeb se na třetím místě umístil **poradce z pedagogicko-psychologické poradny** (navštívilo ho 30,9 % respondentů).

Zcela nejnižšího zastoupení dosáhlo v odpovědích žáků využívání služeb **školního psychologa** (uvedlo ho jen 21 % žáků). Vzhledem k nízkému počtu škol, na kterých školní psycholog v době realizace výzkumu pracoval, však nelze toto zjištění v žádném případě považovat za reprezentativní. (Hlad'o, ©2008)

Úlovcová a Strádal (2007, s. 1) hodnotí úroveň a dostupnost služeb kariérového poradenství v České republice, jako plně srovnatelnou s ostatními státy Evropské unie. Přesto zůstává důležitým požadavkem při zlepšování poradenských služeb zajištění vyšší propojenosti a spolupráce všech poradenských systémů. „Proto je třeba sladit působení škol, pedagogicko-psychologických poraden, IPS ÚP a dalších institucí v oblasti poradenství tak, aby byl vytvořen komplexní, komplementární a efektivní systém služeb kariérového poradenství.“ (Kofroňová, 2003 cit. podle Hlad'o, 2008, s. 30)

1.6 Kam zaměřit ze základní školy?

Nabídek škol je v dnešní době nepřehledné množství. Od škol státních přes soukromé, až ke školám uměleckým. Kam je tedy možné ze základní školy zaměřit? Jaké typy středoškolského vzdělání existují?

- První možností je **středoškolské vzdělání bez výučního listu**, kam spadá střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity či výučního listu – jedná se o střední odborné vzdělání, které je zakončeno závěrečnou zkouškou. Absolventi získají „pouze“ vysvědčení. Délka vzdělání je dva roky. Dalším typem školy je praktická škola, kde mají možnost se vzdělávat žáci s těžšími a kombinovanými formami zdravotního postižení. I tady je délka vzdělání jeden nebo dva roky.
- K dalšímu typu středoškolského vzdělání patří **středoškolské vzdělání s výučním listem**. Sem se řadí profesní příprava v tradičních učebních oborech. Absolventi získají výuční list, délka studia je tři roky a po získání výučního listu mohou pokračovat v nástavbovém studiu k získání maturity. Do této skupiny můžeme zařadit i nižší střední odborné vzdělání s výučním listem. Jedná se o odborné vzdělání s nižšími nároky na všeobecnou a odbornou přípravu. Absolventi získají výuční list s možností výkonu povolání jednoduchých prací v rámci dělnických profesí.
- **Středoškolské vzdělání s maturitou** je další možností pro žáky devátých ročníků základní školy. Konkrétně do této skupiny vzdělání patří - úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení). Délka studia je čtyři roky. Absolventi získají maturitní vysvědčení a mohou pokračovat ve studiu na vyšší odborné nebo vysoké škole. Další možností je úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou. Jedná se o úplné střední vzdělání s profesním charakterem, které připravuje žáky pro náročná povolání a nižší řídicí funkce. Součástí studia je odborný výcvik. Absolventi získají jak výuční list, tak maturitní vysvědčení a mohou pokračovat v dalším studiu. Třetí z této skupiny je úplné střední všeobecné vzdělání (gymnázia). Tento typ školy má všeobecný profesní charakter a absolventi získající maturitu jsou připraveni na další studium na některém typu vysoké školy. Existují tři formy délky studia: osmileté, šestileté a čtyřleté.
- Posledním typem středoškolského vzdělání je **vyšší odborné vzdělání na konzervatoři**. Jde o studium v uměleckých oborech, kde absolventi získají vysvědčení o absolutoriu na konzervatoři a diplom absolventa konzervatoře. Vzdělání lze ukončit

i maturitní zkouškou. Délka studia trvá většinou šest let, výjimkou je obor: tanec, který trvá osm let a je určen žákům po 5. ročníku ZŠ.

Informace, které potřebují žáci k rozhodování o volbě střední školy, je možné získat od kvalifikovaných poradců na různých místech, ať už ve škole, na ÚP nebo od „nekvalifikovaných rádců“ např. doma. Rozhodnutí o profesní dráze však musí udělat každý žák sám, to za něj neudělá ani sebelepší počítačový program nebo příručka.

2 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Souhlasíme se závěry Hlad'o (©2008), že motivace a připravenost na volbu povolání je námětem celé řady výzkumů. Na základě nich lze obecně říci, že volba povolání dospívajících je ovlivněna především okolím, ve kterém žijí, přičemž největší vliv je připisován rodičům a rodině. Vliv rodiny na volbu povolání je nepopiratelný. Na děti působí hlavně např. rodinné prostředí, ve kterém vyrůstají, přístup rodičů, úroveň rodinných interakcí, způsob komunikace v rodině a celková úroveň rodinné výchovy. Rodiče jako každodenní vzory předávají dětem kulturní vzorce, postoje k práci a jednotlivým povoláním, sdělují jim svá očekávání a představy o jejich profesní budoucnosti. Děti se učí z postojů rodičů, jejich chování při práci a tím, jakým způsobem o práci mluví. Volba povolání je dále významně ovlivněna socioekonomickým statutem rodiny, jejím kulturním kapitálem, vykonávaným povoláním a dosaženou úrovní vzdělání rodičů a jejich inteligencí.

Při přímém ovlivňování dospívajících hrají významnou úlohu zkušenosti rodičů z vlastního povolání, jak rodiče své děti znají, jak je hodnotí a co si pro ně do budoucna přejí. Motivaci působí rozhovory rodičů s mladistvými o zamýšleném rozhodnutí, společné promýšlení náhradních alternativ, zjišťování jejich představ a přání. Stále vážněji jsou rodiči přijímány i názory školy, informace o studijních či pracovních oborech a učebních specializacích předávané školou, poradenskými institucemi a masmédií. Rodiče často vycházejí ze své vlastní ctižádosti, předsudků, subjektivních předpokladů, také však z nahodilých důvodů. Rozhodovací proces pak vykazuje často momenty nejistoty, váhání, nerozhodnosti (srov. Mojžíšek, 1981, s. 175–176).

NÚOV vydal před 10 lety přehled, jaké jsou nejčastější rozhodovací zdroje, tedy nejen nejčastější druhy informačních zdrojů, ale také jiné, socio - empirické podněty, jejichž projekce mohou v rozhodování významným způsobem ovlivnit volbu povolání žáků. Výsledky potvrdila četná zjištění o velkém vlivu rodičů na volbu povolání. Největší počet žáků se rozhodoval na základě rady, doporučení a příkladu rodičů (78 %). Druhým nejčastěji uváděným zdrojem získávání informací byly dny otevřených dveří (52 %), následovány doporučeními a příkladem ostatních příbuzných a přátel (50 %). Doporučení výchovného poradce se ve vyjádřeních respondentů překvapivě umístilo až za těmito faktory (42,6 %). Z dalších významněji hodnocených zdrojů zasluhují pozornost nejrůznější tištěné a propagační materiály (41 %), informace získané na úřadu práce (34 %) a na veletrzích vzdělávacích příležitostí. A co náš průzkum? Jak dopadne?

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 PLÁNOVÁNÍ PRŮZKUMU

V současné společnosti je z pohledu mnohých rodičů důležitým krokem v životě dítěte výběr té „správné“ mateřské školy, základní školy a hlavně střední školy. Vždyť maturita je podle mnohých lidí „základ“, bez kterého se dnes člověk neobejde.

Úspěchy v soutěžích, olympiádách, nabídka jazykové přípravy a úspěšnost přijetí žáků na vybranou střední školu jsou tak velmi důležitým kritériem. Počet žáků, kteří uspějí u přijímacího řízení a jsou přijati na střední školu, bývá pro mnohé lidi důležitou položkou v hodnocení „kvality výuky“ každé školy. S tím také souvisí připravenost žáků na volbu střední školy, informovanost o jednotlivých středních školách, o nabídce, o možnosti výběru, o dnech otevřených dveří středních škol, o službách, které škola nabízí atd.

Chtěli jsme se dozvědět, jak si stojí v dnešní době nabídka služeb školy v oblasti kariérního poradenství. Jaké informace, možnosti a služby poskytuje základní škola svým žákům. Co ovlivňuje rozhodování žáků při volbě střední školy a zda je to právě škola, která jim výběr usnadní.

V praktické části bakalářské práce se proto zabýváme průzkumem připravenosti žáků devátých ročníků základní školy na volbu střední školy a hodnocením kariérního poradenství základních škol z pohledu žáků.

Jde o popisný problém, který se zaměřuje na zjištění, zda jsou žáci dostatečně informováni ze strany základní školy, kterou navštěvují, co jim škola nabízí a zda tyto informace mají vliv na jejich rozhodování. Výsledky průzkumu poslouží školám jako zpětná vazba, zda jsou nabízené informace dostačující, zda je žáci využívají, nebo je třeba služby školy rozšířit či změnit.

4 DESING ŠETŘENÍ A CÍLE ŠETŘENÍ

Mnoho žáků ve věku 14 - 16 let není připraveno na volbu „budoucího povolání“. Potřebují radu a informace od kvalifikovaných profesionálů. Sama vyučuji na druhém stupni základní školy a vím, že je málo žáků, kteří mají jasnou představu o svém budoucím studiu na střední škole. Za některé žáky rozhodují rodiče a nepřipouští ani jinou možnost. Naopak existují i rodiny, kde rodiče mnohdy ani neví, jaká je nabídka středních škol. V tom případě by to měla být škola, kdo nabídne pomocnou ruku při volbě střední školy a budoucího povolání. Důvodem pro praktické zpracování problematiky volby střední školy a kariérního poradenství je zjistit, zda je opravdu kariérní poradenství na školách užitečné a zda je žáky využíváné. Jestli funkce výchovného poradce či psychologa je v dnešní době nutností. Anebo jestli jsou tyto pozice pouze „moderním“ doplňkem a ve skutečnosti nejsou potřeba.

4.1 Průzkumné cíle

Naším cílem je analyzovat připravenost žáků základní školy na volbu povolání a zjistit jejich informovanost v oblasti kariérního poradenství. Zmapovat poskytování služeb, které základní školy v souvislosti s volbou SŠ poskytují a nabízí žákům devátých ročníků základních škol z pohledu samotných žáků.

V průzkumu bakalářské práce jsme si zvolili následující cíle:

- zmapovat vnější faktory, které ovlivňují rozhodování žáků základní školy v souvislosti s volbou střední školy,
- odhalit využívání vlastních znalostí, vědomostí a dovedností žáků při volbě střední školy,
- analyzovat úroveň kariérního poradenství školy z pohledu žáků,
- odhalit připravenost žáků na přechod na střední školu z jejich subjektivního pohledu.

V naší bakalářské práci jsme si zvolili deskriptivní (neboli popisný) typ průzkumného problému.

Pro zvolený průzkum, mezi žáky devátých ročníků základních škol, jsme si určili konkrétní průzkumný problém:

Faktory ovlivňující rozhodování žáků ZŠ o výběru SŠ a hodnocení kariérního poradenství na ZŠ (z pohledu žáků).

Z uvedeného problému následně vyplývá hlavní průzkumná otázka:

Připravuje základní škola dostatečně své žáky na volbu střední školy z pohledu kariérního poradenství?

Na hlavní průzkumnou otázku navazují dílčí otázky:

- Které **vnější faktory** berou žáci v úvahu při rozhodování o volbě SŠ?
- Které **vnitřní faktory** berou žáci v úvahu při rozhodování o volbě SŠ?
- Jak žáci hodnotí **kariérní poradenství** ze strany školy?
- Jaká je **subjektivní připravenost** žáků na přechod ze ZŠ na SŠ?

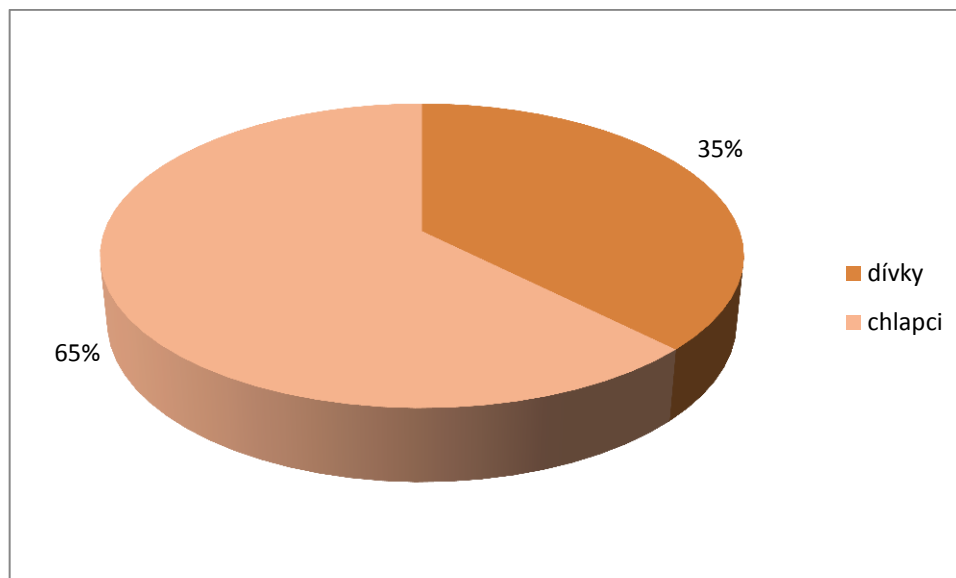
4.2 Průzkumný soubor

Průzkumný soubor byl vybrán na základě dostupného výběru. Jako průzkumný soubor byly zvoleny tři Základní školy ze Zlína, konkrétně celkem 115 žáků devátých ročníků ve věku 14-16 let, kteří byli v den dotazníkového šetření přítomni ve výuce.

Podle RVP ZV by měla každá základní škola zařadit do výuky osmého nebo devátého ročníku předmět Svět práce – příprava na volbu povolání. Žáci vyplňovali dotazník v rámci tohoto předmětu (viz kapitola 1.1). Vyplňování dotazníků byli přítomni učitelé vyučující výše uvedený předmět, na jedné škole jsem byla přítomna vyplňování dotazníků osobně. Tento postup sběru dat se odrazil pozitivně i v návratnosti dotazníků.

Ve všech devátých třídách vybraných škol bylo 126 žáků. Z důvodu absence bylo v dny dotazníkového průzkumu přítomno celkem 115 žáků, což je 91 % z celkového počtu žáků devátých ročníků vybraných škol, z toho bylo 45 děvčat a 70 chlapců.

Strukturu průzkumného vzorku podle pohlaví znázorňuje graf č. 1, z něhož vyplývá, že větší procentuální zastoupení ve vzorku měli chlapci (65 %).

Obr. 1: Struktura průzkumného vzorku podle pohlaví

4.3 Technika sběru dat

Pro náš průzkum jsme si zvolili kvantitativní metodu sběru dat - **dotazník**, protože jsme chtěli zahrnout do našeho průzkumu co nejvíce respondentů.

Vytvořený dotazník byl zcela anonymní. Vyskytovaly se v něm uzavřené (strukturované) otázky, které nabízely uzavřené možnosti odpovědí, otázek bylo celkem 24 a byly rozděleny na čtyři části:

- první část výzkumu byla zaměřena na zdroje informací, na vnější faktory – kdo žákům poskytuje údaje o středních školách, zda si informace obstarávají sami, zda je nejvíce ve volbě střední školy ovlivní rodiče, základní škola, kterou navštěvují nebo kamarádi, popřípadě média – otázky 1-8,
- druhá část výzkumu byla zaměřena na připravenost žáků na volbu SŠ, na vnitřní faktory – zda jsou schopni sami se rozhodnout na základě svých vlastních schopností, zda úspěch v soutěžích a prospěch jsou jedním z rozhodujících činitelů – otázky 9-13,
- třetí oblast průzkumu se zabývala poskytováním služeb – poradenstvím (výchovný poradce, školní psycholog, učitelé) – otázky 14-19,
- tématem čtvrté části byla subjektivní připravenost žáků na přechod na SŠ – zda se na SŠ těší, či naopak je to pro ně krok do neznáma – otázky 20-24.

Dotazník jsme sestavili s využitím škálových položek, kdy úkolem žáků bylo vyjádřit stupeň souhlasu či nesouhlasu s různými výroky (respondent vybírá bod na určité škále), které se týkaly volby střední školy. Škálových položek je mnoho typů a mívají různou podobu.

My jsme zvolili tuto podobu:

Žáci vybírali z pětistupňové škály od naprosto souhlasím přes nevím až po naprosto nesouhlasím. Z odpovědí pak byl sestaven aritmetický průměr a jednotlivé oblasti se vzájemně porovnávaly mezi sebou z pohledu četnosti odpovědí.

Dotazníky byly distribuovány osobně do vybraných základních škol. Stejným způsobem byly i převzaty nazpět.

Dotazníkové šetření proběhlo na vybraných školách v měsíci březnu 2014.

Pro naše dotazníkové šetření bylo rozdáno celkem 115 dotazníků, přičemž se jich vrátilo přesně 115, návratnost byla tedy 100%.

Abychom si ověřili srozumitelnost položek dotazníku, předložili jsme dotazník žákům jedné třídy osmého ročníku základní školy. Jak vyplynulo z reakcí a odpovědí žáků, otázkám rozuměli. Pouze dva žáci nechápali význam slovního spojení „beru v úvahu“. Dotazník jsme přesto použili v původní verzi.

4.4 Metody analýzy dat

Ke zpracování kvantitativního průzkumu byly použity statistické metody analýzy – popisná statistika. K vyhodnocení průzkumu jsme použili aplikace Microsoft Word a Excel 2007. Vyhodnocovali jsme aritmetický průměr, rozptyl, směrodatnou odchylku, modus a medián pro všechny položky dotazníku. Dále jsme stejné metody hodnocení použili pro jednotlivé části dotazníku, rozdělené podle cílů. Stejným způsobem jsme postupovali i při posuzování odpovědí děvčat a chlapců. Výsledky byly zpracovány do tabulek a grafů a byly doplněny o komentáře.

Tabulky a grafy jsme rozdělili podle výsledků jednotlivých částí na dimenze 1-4 (podle dílčích cílů) a na výsledky celkové.

5 ANALÝZA VÝSLEDKŮ PRŮZKUMU

5.1 Hodnocení hlavního cíle a dílčích cílů z pohledu žáků

Abychom zjistili, zda připravuje základní škola dostatečně své žáky na volbu střední školy z pohledu kariérního poradenství, zpracovali jsme odpovědi žáků do tabulky 1.

Nejlépe hodnoceny byly položky 1, 11, 13 a 24 (**aritmetický průměr** se nejvíce blížil číslu 1 - číslu reprezentujícímu „naprosto souhlasím“) naopak položky 6, 2, 23, 4, 3 a 5 nejvíce vyjadřovaly nesouhlas s výroky.

Kromě aritmetických průměrů jsme zjišťovali směrodatnou odchylku a hodnoty pro modus a medián jednotlivých odpovědí všech žáků.

Směrodatná odchylka ($\sqrt{\sigma^2}$) je nejčastěji používanou mírou variability pro data, která byla získána měřením intervalovým nebo poměrovým, počítá se z **rozptylu** (σ^2) souboru.

Například v položce 1 je podle aritmetického průměru (1,6086) a směrodatné odchylky (0,788) největší shoda v názoru žáků. Také položky 11, 24 a 22 mají velkou shodu v názoru žáků. Naopak největší rozptyl odpovědí byl v položce 17.

Modus je ta hodnota, která se v daném souboru dat vyskytuje nejčastěji (která má tedy největší četnost).

Medián je prostřední hodnota z řady hodnot seřazených podle velikosti, je to ta hodnota, která rozděluje soubor dat na dvě stejné části.

Tabulka 1: Celková připravenost žáků na volbu střední školy – celkové výsledky

Položky	N plat- ných	Aritmet. průměr	Min.	Max.	Směr.od. $\sqrt{\sigma^2}$	Modus	Medián
P 1	115	1,6086	1	4	0,788	1	1
P 11	114	1,8070	1	5	0,963	1	2
P 13	115	1,8260	1	5	1,082	1	1
P 24	115	1,8956	1	4	0,945	1	2
P 22	115	2,0521	1	5	0,995	1	2
P 7	114	2,1403	1	5	1,034	2	2
P 20	115	2,2347	1	5	1,142	2	2
P 9	115	2,3217	1	5	1,206	2	2
P 16	115	2,5565	1	5	1,079	2	2
P 14	114	2,6666	1	5	1,14	3	3
P 12	115	2,7217	1	5	1,309	2	2
P 19	114	2,7631	1	5	1,164	2	3
P 15	115	2,8869	1	5	1,350	2	3
P 18	115	2,9739	1	5	1,191	3	3
P 8	114	3,1491	1	5	1,335	4	3
P 21	115	3,3565	1	5	1,267	4	4
P 10	115	3,3739	1	5	1,234	4	3
P 17	115	3,5217	1	5	1,423	5	4
P 6	115	3,6521	1	5	1,120	3	3
P 2	112	3,7767	1	5	1,116	4	4
P 23	113	3,7787	1	5	1,309	5	4
P 4	113	3,8053	1	5	1,249	5	4
P 3	115	4,2521	1	5	1,313	5	5
P 5	112	4,3660	2	5	1,041	5	5

Tabulky jsme odlišili barevně na tři části, podle hodnot aritmetického průměru.

Nejsvětlejší barvou □ byly vybarveny položky s nejnižšími aritmetickými průměry (do hodnoty 2) – 1, 11, 13, 24. Tmavší barvou ■ byly vybarveny položky s aritmetickými průměry mezi hodnotami 2 a 3,5 (včetně) – 22, 7, 20, 9, 16, 14, 12, 19, 15, 18, 8, 21, 10,

17. Nejtmavší barvou byly pak vybarveny položky s aritmetickými průměry nad 3,5 – 6, 2, 23, 4, 3, 5.

Položky 1, 11, 13 a 24 byly hodnoceny nejlépe. Jejich aritmetický průměr se nejvíce blížil hodnotě 1, číslu reprezentujícímu „naprosto souhlasím“. V těchto položkách žáci zcela souhlasili s tvrzeními, že svou budoucí školu si vybírají sami (aritmetický průměr 1,6086), že při volbě SŠ berou v úvahu školní prospěch (1,8070), při volbě SŠ zvažují, zda se na vybraný obor hodí (1,8260) a souhlasí také s tvrzením, že SŠ je pro ně pouze další stupeň k dosažení vysněného povolání (1,8956).

Ve střední, nejpočetnější části, žáci spíše souhlasili s tvrzeními, že přechod na SŠ vnímají jako cestu k dospělosti, těší se (aritmetický průměr 2,0521), že informace o školách si obstarávají převážně sami (2,1403), že se na přechod na SŠ cítí být připraveni (2,2347), že jejich volbu SŠ ovlivňují také oblíbené předměty (2,3217) a že jejich základní škola je dostatečně informuje o možnostech studia na SŠ (2,5565). V položce 14 se žáci nedokázali rozhodnout, zda jejich škola nabízí v dostatečné míře informační schůzky o volbě SŠ pro žáky a jejich rodiče (2,6666). V položkách 12 a 19 žáci také spíše souhlasili s tvrzeními, že jejich rozhodování ovlivňují výsledky profesních testů (2,7217), že vedle výchovného poradce jsou ve škole i jiné osoby, které jim pomohou s volbou SŠ, např. třídní učitel (2,7631) a že škola informuje o nabídce SŠ na svých webových stránkách (2,8869). Stejně jako v položce 14, tak i v položce 18 se žáci nedokázali rozhodnout, jestli je běžné, že se mohou s volbou SŠ obrátit na školního psychologa (2,9739). Žáci spíše nesouhlasili s tvrzeními, že při rozhodování jim pomáhá nabídka programů o volbě povolání např. návštěva Úřadu práce (3,1491), že se přechodu na SŠ obávají (3,3565), že výběr SŠ ovlivňuje také jejich úspěch ve školních soutěžích, olympiádách atd. (3,3739) a že výchovný poradce je jim rádcem ve volbě SŠ (3,5217).

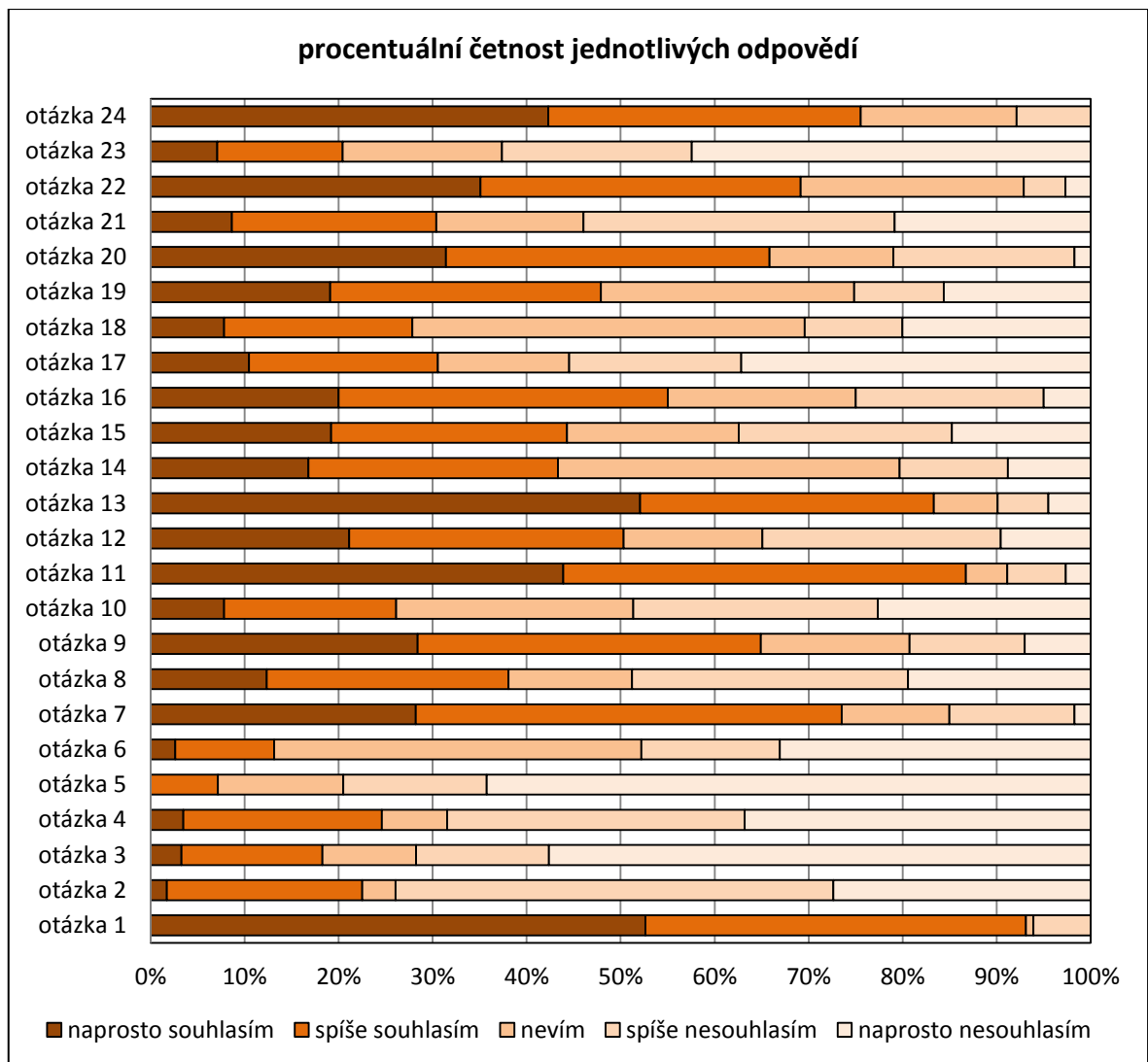
Ve třetí části, kde aritmetický průměr položek byl nad hodnotou 3,56, žáci spíše nesouhlasili s tvrzeními, že předmět Člověk a svět práce jim pomáhá v rozhodování (3,6521), že o jejich budoucí škole rozhodují rodiče (3,7767). Naprosto nesouhlasili s tvrzeními, že by raději zůstali na ZŠ (3,7787), že ve volbě SŠ je ovlivňují kamarádi (3,8053), sourozenci (4,2521) nebo média (4,3660).

Počet souhlasných odpovědí – 12, počet odpovědí „nevím“ – 3, počet nesouhlasných odpovědí – 9.

Modus všech odpovědí z dotazníků byl na stupni 2. Největší četnost odpovědí odpovídala označení - „spíše souhlasím“.

Medián všech odpovědí z dotazníku byl na stupni **3**. Hodnota 3 tak rozdělovala soubor na dvě stejné části.

V otázce „Připravuje základní škola dostatečně své žáky na volbu střední školy z pohledu kariérního poradenství?“ **Žáci souhlasili s tvrzením, že spíše ano**. Což odpovídalo i převládajícímu celkovému počtu souhlasných odpovědí.

Obr 2: Graf procentuální četnosti jednotlivých odpovědí

Podle dílčích cílů jsme si dále rozdělili dotazník na dimenze 1 až 4. Jednotlivé dimenze jsme vyhodnocovali samostatně.

5.2 Výsledky šetření v jednotlivých dimenzích dotazníku

Dimenze 1: dílčí cíl – zmapovat vnější faktory, které ovlivňují rozhodování žáků základní školy v souvislosti s volbou SŠ.

Tabulka 2: Vnější faktory ovlivňující rozhodování žáků

Položky	N platných	Aritmet. průměr	Min.	Max.	Směr.odch. $\sqrt{\sigma^2}$
P 1	115	1,6086	1	4	0,788
P 7	114	2,1403	1	5	1,034
P 8	114	3,1491	1	5	1,335
P 6	115	3,6521	1	5	1,120
P 2	112	3,7767	1	5	1,113
P 4	113	3,8053	1	5	1,249
P 3	115	4,2521	1	5	1,313
P 5	112	4,3660	2	5	1,041

Z tabulky 2 vyplynulo, že **nejlépe hodnocena byla položka 1** (o své budoucí škole se rozhodují sám/a), na kterou 60 (tj. 52%) žáků odpovědělo „naprosto souhlasím“ a dalších 47 (tj. 41%) žáků „spíše souhlasím“, její aritmetický průměr se nejvíce blížil číslu 1 (1,6086). Naopak na položku 5 (ve volbě SŠ mě ovlivňují média) odpovědělo 89 (tj. 79%) žáků nesouhlasně (72 - naprosto nesouhlasím a 17 - spíše nesouhlasím) – její aritmetický průměr byl 4,3660.

Z výsledků také vyplynulo, že podle názoru žáků se většina z nich rozhoduje a vybírá si školu sama. Stejně tak si sami žáci obstarávají informace o SŠ. Neovlivňují je ani sourozenci, kamarádi, média a ani předmět k tomuto určený – Člověk a svět práce. Jako pomocné služby můžeme hodnotit návštěvy Úřadu práce.

Modus dimenze 1 byl na stupni 5 a **medián** na stupni 4.

V otázce „Které vnější faktory berou žáci v úvahu při rozhodování o volbě SŠ?“ **Žáci nesouhlasili s tvrzením, že jejich rozhodování někdo nebo něco ovlivňuje. Podle jejich subjektivního názoru se rozhodují pouze sami.**

Výsledky z dimenze 1 se, z pohledu dívek i chlapců, shodovaly s celkovými výsledky.

Dimenze 2: dílčí cíl – odhalit využívání vlastních znalostí, vědomostí a dovedností žáků při volbě SŠ – vnitřní faktory rozhodování.

Tabulka 3: Využívání vlastních schopností při volbě SŠ

Položky	N platných	Aritmet. průměr	Min.	Max.	Směr.odch. $\sqrt{\sigma^2}$
P 11	114	1,8070	1	5	0,963
P 13	115	1,8260	1	5	1,082
P 9	115	2,3217	1	5	1,206
P 12	115	2,7217	1	5	1,309
P 10	115	3,3739	1	5	1,234

V dimenzi 2 byla nejlépe hodnocena položka 11 a 13. V položce 11 (při volbě SŠ beru v úvahu školní prospěch) odpovědělo souhlasně 99 (tj. 86%) žáků (z toho 50 žáků - naprosto souhlasím). V položce 13 (při volbě SŠ zvažuji, zda se na vybraný obor hodím) odpovědělo souhlasně 93 (tj. 80%) žáků (z toho 58 žáků - naprosto souhlasím). Aritmetické průměry obou položek se nejvíce blížily číslu 1, reprezentujícímu „naprosto souhlasím“.

Z tabulky 3 vyplynulo, že žáci při rozhodování o volbě SŠ berou v úvahu svůj školní prospěch a zvažují, zda se na vybraný obor hodí, stejně tak je ovlivňují oblíbené předměty a výsledky profesních testů. Výsledky v soutěžích a olympiádách nemají velký vliv na jejich rozhodování. Tato informace mne poněkud překvapila.

Modus i medián byl pro tuto dimenzi na stupni 2.

V otázce: „Které vnitřní faktory berou žáci v úvahu při rozhodování o volbě SŠ?“ **Žáci souhlasili s tvrzením, že při rozhodování berou v úvahu převážně svůj školní prospěch, dále také zvažují, zda se na vybraný obor hodí.**

V dimenzi 2 byla **mezi dívkami** nejlépe hodnocena položka 13. Na tuto položku (při volbě SŠ zvažuji, zda se na vybraný obor hodím) odpovědělo souhlasně 38 dívek (z toho 25 naprosto souhlasilo a 13 spíše souhlasilo). V položce 11 (při volbě SŠ beru v úvahu školní prospěch) odpovědělo souhlasně také 38 dívek (z toho 20 - naprosto souhlasím).

Mezi chlapci byla v dimenzi 2, na rozdíl od dívek, nejlépe hodnocena položka 11. Na tuto položku (při volbě SŠ beru v úvahu školní prospěch) odpovědělo souhlasně 61 chlapců (z toho 30 naprosto souhlasilo a 31 spíše souhlasilo). V položce 13 (při volbě SŠ zvažuji, zda

se na vybraný obor hodím) odpovědělo souhlasně 55 chlapců (z toho 33 - naprosto souhlasím).

Položky 9, 12 a 10 byly z pohledu chlapců, stejně jako z pohledu dívek, hodnoceny průměrně.

Chlapci, na rozdíl od dívek, berou na prvním místě v úvahu svůj školní prospěch a pak teprve zvažují, zda se na vybraný obor nebo SŠ hodí. Nicméně vlastní schopnosti jsou pro ně také důležité a využívají je.

Dimenze 3: dílčí cíl – analyzovat úroveň kariérního poradenství z pohledu žáků.

Tabulka 4: Úroveň kariérního poradenství na škole z pohledu žáků

Položky	N platných	A.průměr	Min.	Max.	Směr.odch. $\sqrt{\sigma^2}$
P 16	115	2,5565	1	5	1,079
P 14	114	2,6666	1	5	1,14
P 19	114	2,7631	1	5	1,164
P 15	115	2,8869	1	5	1,350
P 18	115	2,9739	1	5	1,191
P 17	115	3,5217	1	5	1,423

V dimenzi 3 byly položky 14 – 19 hodnoceny přibližně stejně, rozmezí aritmetických průměrů se pohybovalo u těchto položek od 2,5565 po 3,5217. Nejlépe byla hodnocena položka 16 (škola mě dostatečně informuje o možnostech studia na SŠ), na kterou odpovědělo souhlasně 63 (tj. 54 %) žáků (z toho 23 žáků - naprosto souhlasím a 40 žáků - spíše souhlasím).

Zbývající položky 14-19 byly jako celek hodnoceny průměrně.

Z tabulky 4 vyplynulo, že škola sice informuje své žáky o možnostech studia, nabízí informační schůzky pro rodiče a žáky a nabízí informace i na svých webových stránkách, ale tyto služby nejsou žáky pozitivně hodnoceny. Z těchto výsledků může vyplynout závěr, že přestože tyto služby škola žákům nabízí, žáci je nevyužívají v plné míře. Toto zjištění může ovlivňovat i ta skutečnost, že si informace žáci obstarávají sami a nejsou odkázáni na pomoc školy. **Pozitivním zjištěním** je fakt, že tyto služby na školách fungují. Stejně tak je to i s činností výchovného poradce, učitelů nebo školního psychologa.

Z dimenze 3 lze vyvodit závěr, že výchovný poradce sice působí i jako kariérní poradce, ale není žáky nijak zvlášť využíván. Žáci se mnohem častěji obracejí na své učitele. V položce 18, s dotazem na pozici školního psychologa, odpovědělo 48 (tj. 41 %) žáků „nevím“ – lze tedy usuzovat, že žáci nevěděli jak na tento výrok reagovat a že nemají s touto pozicí ve škole zkušenosti. To potvrzuje skutečnost, že školní psycholog není běžně zaměstnán na všech základních školách.

Modus i medián byl v dimenzi 3 na stupni 3.

V otázce „Jak žáci hodnotí kariérní poradenství ze strany školy?“ ***Žáci souhlasili s tvrzením, že na školách kariérní poradenství funguje, ale nevyužívají ho v plném rozsahu.***

V dimenzi 3 byly i dívkami hodnoceny položky 14 – 19 přibližně stejně - nejlépe položka 19 (vedle výchovného poradce jsou ve škole i jiné osoby, které mi pomohou s volbou SŠ, např. třídní učitel) odpovědělo souhlasně 22 dívek (z toho 10 naprosto souhlasím a 12 spíše souhlasím).

Dívky, mnohem více než chlapci, oceňují pomoc některého z učitelů, více je ovlivňují náklonost a emoce. Dívky také víceméně souhlasí s tvrzením, že škola informuje své žáky o možnostech studia, nabízí informační schůzky pro rodiče a žáky a nabízí informace i na svých webových stránkách, ale tyto služby nejsou žáky pozitivně hodnoceny.

Dimenze 4: dílčí cíl – odhalit připravenost žáků na přechod na SŠ z jejich subjektivního pohledu.

Tabulka 5: Subjektivní připravenost žáků z jejich subjektivního pohledu

Položky	N platných	Aritmet.průměr	Min.	Max.	Směr.odch. $\sqrt{\sigma^2}$
P 24	115	1,8956	1	4	0,945
P 22	115	2,0521	1	5	0,995
P 20	115	2,2347	1	5	1,142
P 21	115	3,3565	1	5	1,267
P 23	113	3,7787	1	5	1,309

V dimenzi 4 byla nejlépe hodnocena položka 24 (SŠ je pro mne pouze další stupeň k dosažení vysněného povolání), kde 87 (tj. 75 %) žáků odpovědělo souhlasně (z toho 49 žáků - naprosto souhlasím a 38 - spíše souhlasím).

Položky 20, 21 a 22 byly hodnoceny přibližně stejně. Nejhůře byla hodnocena položka 23 (na SŠ se netěším, raději bych zůstal(a) na ZŠ), kde s tvrzením nesouhlasilo 48 žáků.

Z dimenze 4 vyplývá, že žáci devátých ročníků se na SŠ těší, přechodu se neobávají a berou ho jako další stupeň k vysněnému povolání. Lze tedy říci, že přechod z deváté třídy ZŠ na SŠ je součástí přirozeného vývoje a že je také důležitým mezníkem na cestě od dětství k dospělosti.

Modus byl v dimenzi 4 na stupni 1 a **medián** na stupni 2.

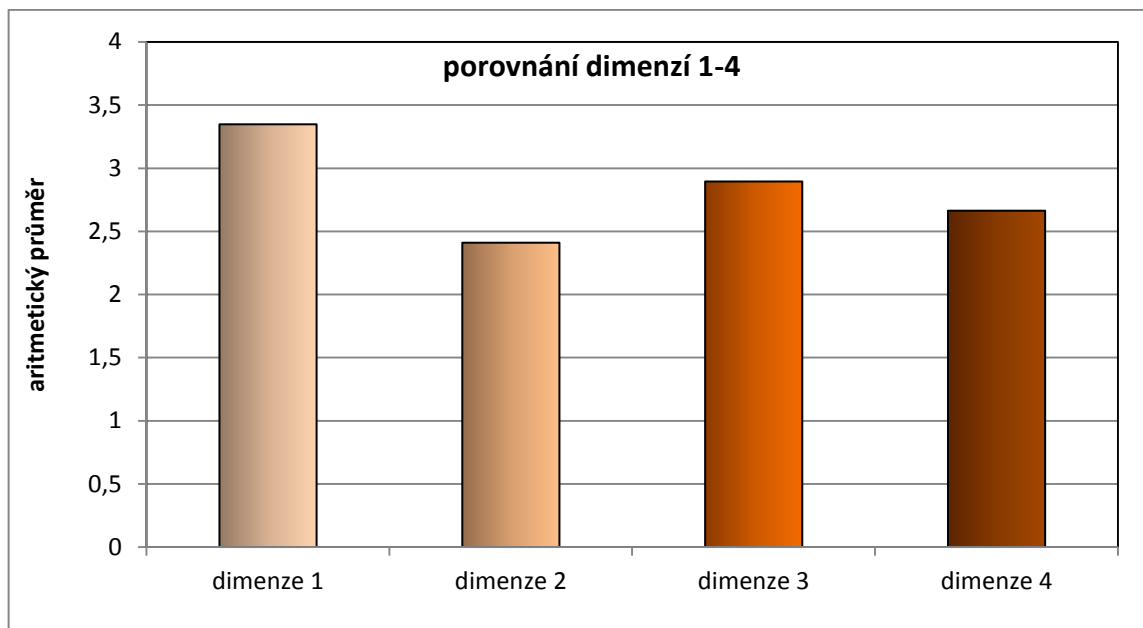
V otázce „Jaká je subjektivní připravenost žáků na přechod ze ZŠ na SŠ?“ **Žáci souhlasili s tvrzením, že se cítí být na přechod na SŠ připraveni a že se na něj těší.**

V dimenzi 4 byla **mezi dívkami** nejlépe hodnocena položka 24 (SŠ je pro mne pouze další stupeň k dosažení vysněného povolání), kde 34 dívek odpovědělo souhlasně (z toho 24 naprosto souhlasím a 10 spíše souhlasím).

Položky 20, 21 a 22 byly hodnoceny přibližně stejně. Nejhůře byla hodnocena položka 23 (na SŠ se netěším, raději bych zůstal(a) na ZŠ), kde s tvrzením nesouhlasilo 17 dívek – nicméně 10 dívek by zůstalo raději na ZŠ.

Mezi chlapci byla v dimenzi 4 nejlépe hodnocena položka 20 (na přechod na SŠ se cítím být připraven - neobávám se ho) a 24 (SŠ je pro mne pouze další stupeň k dosažení vysněného povolání), kde 53 chlapců odpovědělo souhlasně na obě otázky. Nejhůře byla také u chlapců hodnocena položka 23 (na SŠ se netěším, raději bych zůstal(a) na ZŠ), kde s tvrzením nesouhlasilo 31 chlapců.

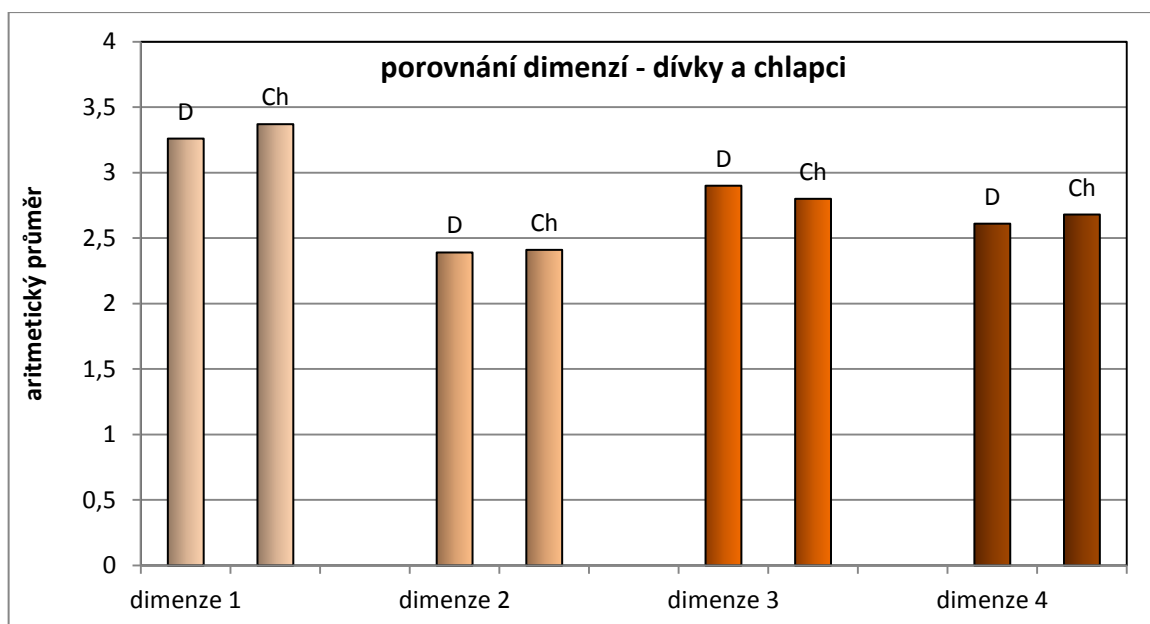
Z dimenze 4 vyplývá, že jak dívky, tak i chlapci se z větší části na SŠ těší, přechodu se neobávají a berou ho jako další stupeň k vysněnému povolání.

Obr 3: Graf celkového hodnocení jednotlivých dimenzí všemi žáky

Podle výsledků aritmetických průměrů byla žáky nejlépe hodnocena dimenze 2, zabývající se **vnitřními faktory** jejich rozhodování - **využíváním vlastních znalostí, vědomostí a dovedností při volbě SŠ.**

Také z pohledu dívek i chlapců byla nejlépe hodnocena dimenze 2, což odpovídá i celkovému hodnocení jednotlivých dimenzí (viz obr. 3 a 4).

Obr. 4: Graf porovnání hodnocení dimenzí 1-4 mezi dívkami a chlapci

Vysvětlivky: D - dívky, Ch – chlapci

5.3 Shrnutí výsledků průzkumu

V této kapitole shrneme získané výsledky dotazníkového šetření a zároveň je ještě krátce vyhodnotíme.

Dotazníkového šetření se účastnilo 115 žáků devátých tříd tří vybraných základních škol, mezi dotazovanými převládali chlapci (65 %).

Průzkumem jsme zjistili, že neexistují faktory, které by ovlivňovaly jejich rozhodování o výběru SŠ. 107 žáků se shodlo, že si školu vybírají sami, ale 26 žáků bylo ochotno připustit, že do jejich rozhodování zasahují také rodiče.

Jak jsme již uvedli, žáci popírají, že by na jejich rozhodování měl vliv někdo jiný a neuvádí žádné další vnější faktory, které by je ve volbě SŠ ovlivňovaly. Co se týče vnitřních faktorů, 99 žáků uvádí, že při volbě SŠ berou v úvahu jak svůj školní prospěch, tak že také zvažují, zda se na vybraný obor hodí, popřípadě přemýšlí i nad dalším uplatněním. Hodnotí své studijní možnosti i předpoklady, což se odráží v jejich volbě a výběru SŠ. Ze svého pohledu hodnotí žáci kariérní poradenství na ZŠ jako vcelku dobré. Žáci se shodují se na skutečnosti, že kariérní poradenství na školách funguje, ale oni sami ho moc nevyužívají. Nicméně žáci souhlasí s názorem, že škola jim nabízí možnost získat ve škole informace, ať už prostřednictvím webových stránek, pohovorů, schůzek pro rodiče a žáky, nebo individuálních konzultací. 63 žáků se shoduje v tvrzení, že škola dostatečně informuje své žáky o možnostech studia na SŠ a 55 žáků uvádí, že se ve škole mohou poradit i s jinými učiteli v otázce volby povolání. Subjektivně, ze svého pohledu, se žáci cítí být připraveni na přechod ze ZŠ na SŠ. Většina z nich se na novou SŠ těší a považují odchod ze ZŠ jako samozřejmý stupeň jejich vlastního vývoje.

5.4 Doporučení pro praxi

Po porovnání a zhodnocení všech dat, informací a zkušeností bych rozsah služeb poskytovaných základními školami neměnila. Dle mého názoru jsou kvalitní a jsou poskytovány odborně, v dostatečné míře a rozsahu. Jediné, na co bych chtěla upozornit, je „problém“ využívání kariérního poradenství. S tím souvisí také celkový počet a velké množství středních škol v „dnešní pojetí“ přijímání žáků na střední školy.

V dnešní době je velmi široká nabídka středních škol od státních až po soukromé. Ve snaze o co největší atraktivitu školy a s tím spojený i počet přijatých studentů, jsou mnohdy žákům nabízeny obory, u kterých ani nevíte, co vlastně mají v náplni činnosti a zda vůbec na trhu práce naleznou absolventi školy uplatnění. S tím souvisí i systém přijímání na střední školy. Díky vysoké nabídce a nižší poptávce (žáků a studentů totiž ubývá), **se na střední školu dostane téměř každý žák** devátého ročníku. V takovém případě je mu jedno, na kterou školu vlastně půjde studovat, hlavně že se tam dostane a bude mít maturitu. Můžeme jen spekulovat, zda má kariérní poradenství v takovýchto podmínkách smysl. V případě, že bude poptávka převyšovat nabídku a žáci se budou opravdu rozhodovat, zda v tom či jiném oboru naleznou uplatnění a navíc bude jejich rozhodování ovlivněno jejich školními výsledky, pak bude mít zcela určitě kariérní poradenství zelenou a bude mít i vyšší váhu mezi žáky a studenty, než jakou má dnes.

ZÁVĚR

Cílem naší bakalářské práce bylo co možná nejpřesněji analyzovat připravenost žáků základní školy na volbu povolání a jejich podchytit jejich informovanost v oblasti kariérního poradenství. V této souvislosti také zmapovat poskytování služeb, které základní školy s volbou SŠ předkládají a nabízejí žákům devátých ročníků základních škol, bráného z pohledu samotných žáků.

Bakalářskou práci jsme rozdělili na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části bylo naším cílem shrnutí informací o kariérním poradenství na školách, o osobách poskytujících kariérní poradenství, o institucích poskytujících žákům informace a o dalších možných zdrojích informací v této oblasti.

Cílem praktické části bylo zjistit, zda připravuje základní škola dostatečně své žáky na volbu střední školy z pohledu kariérního poradenství. Zajímalo nás, které vnější a vnitřní faktory žáci berou v úvahu při rozhodování o volbě SŠ, jak žáci hodnotí kariérní poradenství na školách a jaká je jejich subjektivní připravenost k přechodu ze ZŠ na studium na SŠ. Vybrali jsme si proto tři základní školy ze Zlína s odlišným sociálním složením žáků a s odlišnými nabízenými programy ze strany ZŠ.

Vycházeli jsme ze závěrů teoretické části, kde podle informací poskytovaných NÚOV (vydaných před 10 lety) jsou nejčastějšími rozhodovacími zdroji rady, doporučení a příklad u rodičů (78 %). Podle našeho průzkumu žáci uvádějí, že si školu vybírají sami. Ze své vlastní zkušenosti učitelky, ze zkušeností výchovných poradců na školách a z rozhovorů se žáky devátých ročníků ale vím, že situace je trochu jiná a že žáci sami hodnotí pouze svůj subjektivní pocit. Ve skutečnosti jsou to většinou rodiče, kteří vybírají dětem vhodnou školu, a nebo jim dávají pouze na výběr z několika alternativ. A právě tento fakt budí v žácích dojem, že sami rozhodují o volbě SŠ. Zvláště nadanější žáci jsou vedeni k tomu, že jiná možnost, než například studium na gymnáziu pro ně není vhodná a proto ani neuvažují o jiné škole a prezentují tento názor rodičů jako svůj vlastní. Jiné faktory, které by mohly mít vliv na „jejich“ rozhodnutí (kamarády, sourozence, spolužáky, reklamu) si nepřipouští. Sama bych se spíše přiklápěla k názoru, že cca 50% žáků o své budoucnosti v 15 letech nerozhoduje. Stejně tak využívání vlastních znalostí, vědomostí a dovedností žáků při volbě střední školy berou žáci v úvahu zvláště v případech, pokud jsou úspěšní. Nicméně sami žáci připouští, že právě úspěch je motivuje a výrazně k němu přihlíží při rozhodování. Vlastní schopnosti jsou tak pro ně důležitým kritériem.

Dále jsem měla možnost posoudit úroveň kariérního poradenství na vybraných školách a porovnat svůj pohled s pohledem žáků. Žáci, souhlasí s tvrzením (a já také), že kariérní poradenství na školách funguje na dobré úrovni. Problém je spíše ve využívání nabídek a možností kariérního poradenství. Na školách funguje široká nabídka profesních testů, návštěv úřadů práce, dnů otevřených dveří na SŠ, programy k volbě povolání, přednášky, informace o webových portálech s volbou povolání atd. Přes tuto velkou nabídku, žáci vnímají kariérní poradenství na ZŠ jako druhotné. Primárně se problémy s volbou povolání řeší v rodinách. Pokud mají žáci, nebo jejich rodiče potřebu poradit se, raději se obrátí s prosbou o radu na třídního učitele než na výchovného poradce. Mají za to, že třídní učitel nebo jiný vyučující zná žáky výrazně lépe než výchovný poradce. Přesto ale výchovný poradce plní důležitou funkci rádce při vyplňování přihlášek na SŠ, při poskytování informací o přijímacím řízení, typech SŠ a o možnostech přijetí na SŠ – tato funkce je ale spíše kolektivní, než individuální. Překvapivým zjištěním byla skutečnost, že na vybraných školách nefunguje školní psycholog a že mnohdy jeho funkci nahrazuje některý z pedagogů. Žáci také uvádějí, že se cítí být připraveni na přechod na SŠ a ve většině případů se na přechod i těší. Těší se na nové spolužáky, nové prostředí a nový kolektiv. Je to přirozený vývojový stupeň a potřeba každého z nás poznávat nové a neobjevené.

Celoživotní vzdělávání má dnes zelenou. Zvyšování kvalifikace a s tím lepší uplatnění na trhu práce je považováno za kontinuální proces získávání a rozvoje vědomostí, intelektových schopností a praktických dovedností, a to i nad rámec počátečního vzdělávání. Je tedy na každém z nás, na žácích, studentech a dospělých, jak se rozhodneme. Žádné rozhodnutí v životě člověka nemusí být konečné a vždy je před každým z nás otevřena nekonečná cesta ke zlepšování osobní, sociální a společenské pohody.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BATTISTOVÁ, Eva et al, 1997. Praktické činnosti – svět práce pro 6. – 9. Ročník základních škol. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-470-8.
- BĚLOHLÁVEK, František, 1994. *Osobní kariéra*. Praha: Grada. ISBN 80-85427-24-9.
- FREIBERGOVÁ, Zuzana. 2005b. *Systém poradenských služeb v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti v České republice* [online] 1. ledna 2005. Národní informační středisko pro poradenství, [cit. 2014-02-14]. Dostupný z www: <<http://www.leonardodavinci.at/filemanager/download/477>>.
- HLAĎO, Petr, 2004. *Příprava žáků základních škol na volbu povolání: rigorózní práce*. Brno: Masarykova univerzita.
- HLAĎO, Petr, 2008. *Svět práce a volba povolání. Studijní text pro učitele*. Brno: Masarykova univerzita.
- HLAĎO, Petr, 2010. *Vliv sociálního okolí na kariérové rozhodování žáků při přechodu do vyššího sekundárního vzdělávání. Pedagogická orientace*. Brno: Konvoj. ISSN1211-4669.
- HLAĎO, Petr, 2012. *Profesní orientace adolescentů. Poznatky z teorií a výzkumů*. Brno: Konvoj, ISBN 978-80-7302-154-1.
- HOŘÁNKOVÁ, Vlasta et al, 1995. *Metodická příručka poradce pro volbu povolání*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-21-4.
- HŘEBÍČEK, Lubomír, 1987. *Výchova a profesionální orientace*. Praha: SPN.
- HŘEBÍČEK, Lubomír, 2001. *Teorie kariérního vývoje a poradenství: Studijní text* [online] 1. ledna 2005 [cit. 2014-02-14]. Dostupný z www: <<http://www.phil.muni.cz/ped/cz/storage/teorie.doc>>.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KOFROŇOVÁ, Olga et al, 2003. *Problémy trhu práce a politiky zaměstnanosti: Souhrnná zpráva z výzkumné studie provedené v rámci programu „Moderní společnost“* [online] 1. listopadu 2003 [cit. 2014-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/vyzkumnestudie/zprava.pdf>>.
- KLÍMOVÁ, Marie et al., 1987. *Teorie a praxe výchovného poradenství*. Praha: SPN.
- MEZERA, Antonín, 2010. *Pro jaké povolání se hodím?* Praha, Bizbooks. ISBN 978-80-251-2395-9.

MOJŽÍŠEK, Lubomír, 1987. *Pedagogická diagnostika: Teoretické principy a metody*. Brno: UJEP.

SOLBERG, V. S. et al, 2001. *Promoting succes pathways for middle and high school students*. In Juntunen C., Atkinson, D. (Eds): *Counseling strategies*. Thousand oaks. California, Sage.

STRÁDAL, Jiří, 2001. *Člověk a svět práce pro 6.-9. ročník ZŠ: příprava na volbu povolání*. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-778-2.

STRÁDAL, Jiří, 2003. *Metodika pro výchovné poradce* [online] 1. března 2003 [cit. 2014-02-10]. Dostupný z www: <

<http://www.startnatrhprace.cz/vyuka/infozdroj/metodika.doc>>.

STRÁDAL, Jiří, 2006a. *Kariérová dráha a kariérové rozhodování*, E-learningový kurz eKariéra [online] červen 2006 [cit. 2014-02-10]. Dostupný z www:

<<http://ekariera.nuov.cz>>.

STRÁDAL, Jiří a Zuzana NOUZOVÁ, 1995. *Příprava žáků pro profesní orientaci: metodická příručka pro učitele základních škol*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-20-6.

ÚLOVCOVÁ Helena a Jiří STRÁDAL, 2002. *Role školy v procesu volby povolání*. In BERNÝ, L., CIPROVÁ, J., MERTIN, V. *Poradce k volbě povolání: pro výchovné poradce a učitele ZŠ*. Praha: Josef Raabe. ISSN 1801-8440.

VENDEL, Štefan. 2008. *Kariérní poradenství*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1731-9.

VUORIMEN, R. 2005. *Inovative ICT practices in career guidance in Finland*. Presentation at the International Seminar: Finland in pisa studies – supporting learning and welfare in basic education Helsinky 8. - 9. December.

WALTEROVÁ, Eliška et al, 2004. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. 1. a 2. díl. Brno: Paido. ISBN 80-7315-083-2.

WALTEROVÁ, Eliška, David GREGER a Jiřina NOVOTNÁ, 2009. *Volba střední školy ve vzdělávací dráze žáků*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-178-2.

ZAPLETALOVÁ, Jana, 2002. *Co dělá školní psycholog? Kritická místa profese*. [online] červen 2002 [cit. 2014-02-10]. Dostupný z www:

<http://www.ippp.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=2:spp-a-specifika-prace-skolního-psychologa&catid=4:sluzby&Itemid=2>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RVP ZSŠ	Rámcový vzdělávací program pro základní školy speciální
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
ŠVP	Školní vzdělávací program
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
ZŠ	Základní škola
SŠ	Střední škola
IPS	Informační a poradenská střediska
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
VIP	Vzdělání – informace – poradenství
ČR	Česká republika
USA	Spojené státy americké
SPC	Speciální pedagogické centrum
ÚP	Úřad práce

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 1. Struktura průzkumného vzorku podle pohlaví
- Obr. 2. Graf procentuální četnosti jednotlivých odpovědí
- Obr. 3. Graf celkového hodnocení jednotlivých dimenzí všemi žáky
- Obr. 4. Graf porovnání hodnocení dimenzí 1-4 mezi dívkami a chlapci

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Celková připravenost žáků na volbu střední školy – **celkové výsledky**

Tabulka 2: Vnější faktory ovlivňující rozhodování žáků

Tabulka 3: Využívání vlastních schopností při volbě SŠ

Tabulka 4: Úroveň kariérního poradenství na škole z pohledu žáků

Tabulka 5: Subjektivní připravenost žáků z jejich pohledu

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO ŽÁKY DEVÁTÝCH TŘÍD ZŠ

Dotazník

Bakalářská práce – *Připravenost žáků devátých ročníků základní školy na volbu střední školy*

Vážení žáci,

obracím se na Vás se žádostí o pomoc při realizaci výzkumu, prováděného za účelem zjištění Vaší připravenosti na volbu střední školy. Na základě výsledků výzkumu mohou být získané poznatky využity pedagogickými pracovníky a vedením školy k lepší motivaci žáků ke studiu na střední škole a ke zlepšení spolupráce mezi školou, žáky a rodiči.

Za tímto účelem si dovoluji předložit Vám dotazník, kterým oslovuji žáky devátých ročníků základní školy s prosbou o jeho řádné vyplnění. Samotné vyplnění nezabere mnoho času. Dotazník je anonymní a získané údaje nebudou zneužity proti Vám. Výsledky budou použity do bakalářské práce, budou statisticky zpracovány, a proto přistupujte, prosím, k jeho vyplňování zodpovědně.

Zamyslete se prosím nad každým výrokem, pak označte Vámi vybranou odpověď, se kterou se nejvíce ztotožňujete.

Svou odpověď prosím zakroužkujte.

Vzor:

Práce výchovného poradce na naší škole je užitečná

Naprosto souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
1	2	3	4	5

Za spolupráci, pochopení a vyplnění tohoto dotazníku děkuji.

Tesaříková Alice

Věk: .....

Pohlaví:

chlapec

děvče

Otázka	naprosto souhlasím	spíše souhlasím	nevím	spíše nesouhlasím	naprosto nesouhlasím
1. Budoucí SŠ si vybírám sám(a)	1	2	3	4	5
2. O mé budoucí SŠ rozhodují rodiče	1	2	3	4	5
3. Ve volbě SŠ mě ovlivňují sourozenci	1	2	3	4	5
4. Ve volbě SŠ mě ovlivňují kamarádi	1	2	3	4	5
5. Ve volbě SŠ mě ovlivňují média (např. TV, rádio)	1	2	3	4	5
6. Předmět Svět práce – příprava na volbu povolání mi pomáhá v rozhodování	1	2	3	4	5
7. Informace o škole, kterou bych chtěl navštěvovat si obstarávám sám(a)	1	2	3	4	5
8. Při rozhodování mi pomáhá nabídka programů o volbě povolání např. návštěva úřadu práce	1	2	3	4	5
9. Volbu SŠ ovlivňuje „moje“ oblíbenost některých předmětů	1	2	3	4	5
10. Výběr SŠ ovlivňuje můj úspěch ve školních soutěžích, olympiádách atd.	1	2	3	4	5
11. Při rozhodování o volbě SŠ beru v úvahu školní prospěch	1	2	3	4	5
12. Mé rozhodování o výběru SŠ ovlivňují výsledky profesních nebo jiných testů, např. Scio testů	1	2	3	4	5
13. Při volbě střední školy zvažuji, jestli se na zvolený obor hodím	1	2	3	4	5
14. Naše škola nabízí v dostatečné míře informační schůzky o volbě SŠ pro žáky a jejich rodiče	1	2	3	4	5
15. Škola přehledně informuje o nabídce SŠ na svých webových stránkách	1	2	3	4	5
16. Škola mě dostatečně informuje o možnostech studia na SŠ	1	2	3	4	5
17. Výchovný poradce je mi rádcem ve volbě SŠ	1	2	3	4	5
18. Je běžné, že se mohu s volbou SŠ obrátit na školního psychologa	1	2	3	4	5
19. Vedle výchovného poradce existují i další osoby, které mi pomohou s volbou povolání např. třídní učitel	1	2	3	4	5
20. Na přechod na SŠ se cítím být připraven - neobávám se ho	1	2	3	4	5
21. Přechod na SŠ je pro mne krok do neznáma - obávám se ho	1	2	3	4	5
22. Přechod na SŠ vnímám jako cestu k dospělosti – těším se na něj	1	2	3	4	5
23. Na SŠ se netěším, raději bych zůstal(a) na ZŠ	1	2	3	4	5
24. SŠ je pro mne pouze další stupeň k dosažení vysněného povolání	1	2	3	4	5

